

УДК 338.4:504(477.74)

В. М. Штуца

ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

Е. Геккель вперше вжив слово «екологія» в 1886 р., позначивши ним біологічну науку, що вивчає взаємостосунки організмів і навколишнього середовища, і, звичайно, не підозрював, що більш ніж через сто років це слово стане символом нашого часу. Сьогодні про екологію говорять, розуміючи під екологією, в більшості випадків, будь-яку взаємодію людини і природи або погіршення якості середовища, викликане господарською діяльністю.

Сьогодні екологічний стан України можна охарактеризувати як близький до кризового. Винятковою особливістю екологічного стану України є те, що він погіршився через глобальну екологічну катастрофу — аварію на Чорнобильській АС.

Однією з найбільш крупних областей України є Одеська. Вона займає 33,3 тис. км², або 5,6% території держави. В області зосереджені цінні природні ресурси, перш за все — це море. Воно істотно впливає не тільки на екологічний стан приморської частини регіону, але і на його соціально-господарський розвиток. Саме море визначило спеціалізацію області в міжрегіональному розподілі праці. Море також зумовило багатий рекреаційний потенціал регіону.

Особливу природну цінність для області, України і Європи мають екосистеми, де зосереджений надзвичайно багатий генофонд рослинного і тваринного світу. Так, високий природоохоронний статус дельти Дунаю і Дністра як водноболотних угідь міжнародного значення зобов'язаний власній їх біорізноманітності. Всі ці екосистеми зарезервовані відповідно до природоохоронного законодавства. Створюються об'єкти природнозаповідного фонду. Але є і зворотна сторона такої різноманітності природних багатств: багаторічне інтенсивне природокористування призвело до складного екологічного стану на території всього регіону.

Еколого-економічні проблеми різноманітні і складаються з багатьох компонентів: незадовільна якість питної води, високий рівень забруднення атмосферного повітря, забруднення шельфової зони Чорного моря, лиманів, озер, що збільшується, зникнення малих річок, виснаження і забруднення підземних вод, помітне зниження продуктивності ґрунтів, деградація основних рекреаційних ресурсів видового складу флори і фауни, значне накопичення промислових і побутових відходів.

Всі названі проблеми обумовлені особливостями соціально-економічного розвитку Одеської області як транспортно-промислового, аграрно-промислового і рекреаційно-реабілітаційного комплексу національного значення.

Місто Одеса історично формувалося як морські ворота держави, це привело до розвитку могутнього транспортно-промислового комплексу. В той же час природні особливості регіону сприяли створенню установ санітарно-курортного і рекреаційно-оздоровчого призначення. Лікувальний профіль одеських курортів — клімато-бальнеогрязьовий.

При розгляді економічних і екологічних проблем виникає питання про вирішення однієї з основних суперечностей, що стосується розвитку промислово-транспортного комплексу, з одного боку, і курортно-рекреаційного — з іншого.

Спостереження за станом об'єктів навколишнього природного середовища дозволяли встановити ту частку забруднень, яка вносилася промисловими і транспортними підприємствами.

Скорочення скидань стічних вод з території Західної України і Молдови позначилося на зменшенні рівня як хімічного, так і бактеріального забруднення річки Дністер. Можна навіть говорити якоюсь мірою про відновлення самоочищаючої здатності водотоку.

Але, незважаючи на зменшення забруднення в результаті економічного спаду, залишається ще багато невирішених проблем: каналізаційні споруди населених пунктів працюють незадовільно, не вирішуються питання обробки і утилізації опадів, стічних вод. Мережі каналізації знаходяться в критичному стані, це призводить до частих аварійних ситуацій, скидань забруднених стічних вод у прибережну зону, поверхневий стік з території міст відводиться без очищення у водні об'єкти.

Практично в області (в т. ч. і в м. Одесі) відсутня система збору, вивозу, складування, первинної обробки або утилізації відходів. Так в м. Одесі відходи складуються в межах населеного пункту. А говорити про їх сортування і подальшу переробку взагалі не доводиться. Особливо небезпечно те, що за останні роки у багато разів збільшився об'єм пластикової тари, яка самою природою не переробляється.

Обстановка, що склалася, вимагає переходу від констатації фактів до активних дій. Основою їх є розумне регулювання взаємовідношення людини і його середовища.

В області проводиться велика направлена природоохоронна робота як з боку державних органів охорони природи, так і з боку органів влади. До них належать:

- упроваджений економічний механізм природокористування на базі нормування антропогенного навантаження;
- створена в області система діагностики і регулювання викидів автотранспорту;
- упроваджується програма припинення в Україні виробництва і використання озоноруйнівних речовин;
- щорічно створюються нові об'єкти природно-заповідного фонду, так створений ландшафтний регіональний парк «Тілігульський» та ін.;
- проведена інвентаризація водозахисних споруд; каналізаційні очисні споруди невеликих населених пунктів, окремих об'єктів знаходяться в незадовільному технічному стані.

Необхідно використовувати різні підходи для вирішення еколого-економічних проблем:

- створити в області систему переробки і утилізації побутових відходів, використання тари і упаковок;

- посилити контроль за використанням відходів виробництва і споживання;
- розробити і запровадити інвестиційні програми по збереженню і розвитку курортних установ і готельно-туристичного бізнесу.

Велику роль в збереженні і поліпшенні навколишнього середовища відіграє освітня робота, яка повинна проводитися на всіх рівнях, починаючи з дошкільного виховання. У населення необхідно виховати нетерпиме ставлення до забруднення навколишнього середовища, як у побуті, так і в процесі промислового і аграрного виробництва.

УДК 339.727.22

В. А. Бабенко

ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Процеси прямого іноземного інвестування (ПІІ) в сучасних умовах є найважливішою та найдинамічнішою формою розвитку міжнародних економічних відносин: якщо напередодні першої світової війни вони становили лише приблизно 10% всіх іноземних капіталовкладень, то наприкінці 1990-х рр. їх обсяг зріс більш ніж у тричі. Річний обсяг ПІІ світу у 1980 р. дорівнював 57 млрд дол., у 1990 р. — 172 млрд дол., у 1995 р. — 331 млрд дол., у 2000 р. — 1271 млрд дол. Накопичені ПІІ за цей період просто вражають: 1980 р. — 615 млрд дол., 1990 р. — 172 млрд дол., 1995 р. — 2937 млрд дол., 2000 р. — 6314 млрд дол. [1].

Професор А. С. Філіпенко зазначає: «Значно більше поширені в наш час прямі інвестиції, які є реальними капіталовкладеннями в підприємства, землю, торгівлю, фінанси або ж здійснюються за допомогою експортних інвестиційних товарів чи передачі технологій, досвіду управління, коли інвестор зберігає контроль над інвестованим капіталом. Прямі інвестиції використовуються, як правило, при створенні нових фірм (спільних підприємств) або ж для встановлення контролю над діючою фірмою шляхом закупівлі контрольного пакета акцій. У міжнародній практиці прямі інвестиції широко застосовуються транснаціональними корпораціями у виробництві готових промислових виробів, видобутку сировини, розширенні сфери послуг. Вони є важливим каналом міжнародного переміщення приватного капіталу» [2].

За стандартом МВФ, ОЕСР, системи національних рахунків ООН, до ПІІ належать як первинне придбання інвестором власності за кордоном, так і всі наступні угоди між інвестором і підприємством, куди вкладений його капітал. До складу ПІІ належать: вкладення компаніями за кордон власного капіталу, реінвестування прибутку, внутрішньокорпоративні трансферти капіталу в формі позик.